

Vahingonkorvausvaatimuksista pidättäytyminen kuntalaisten luontoaktiivisuuden yhteydessä

Valtuustoaloite vahingonkorvausvaatimuksista pidättäytymiseksi kuntalaisten käyttäessä oikeutta vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon

Helsingissä ja muissa kasvavissa kunnissa käydään jatkuvaa dialogia maankäytöstä. Helsinkiin muuttaa jatkuvasti uusia ihmisiä, ja kunnan alue on rakentamispaineen alla. Samaan aikaan Helsinki on sitoutunut suojelemaan arvoluontonsa ja huolehtimaan siitä, että kaikilla helsinkiläisillä on jatkossakin lyhyt matka lähiluontoon.

Käytännössä ihmisiä aktivoituu usein, kun omat kotimetsät ovat uhattuina. Ajankohtaisina esimerkkeinä toimivat Stansvikin, Honkasuon, Kumpulanmäen, Riistavuoren ja Patterimäen alueet.

On terveen demokratian merkki, että kuntalaiset aktivoituvat ja osallistuvat konkreettisesti päätöksentekoon myös muuten kun vaaleissa äänestämällä. Alueen asukkaiden tuntemus omasta alueesta on tärkeää tietoa valtuutetuille. Asukkaat tuovat sellaisia näkökulmia, jotka eivät muuten nouse esille, ja siksi yhteydenpito sekä suoranaiset vaatimukset suunnitelmien muuttamisesta ovat pelkästään toivottuja.

Ihmisten vaikuttamisyrietykset eivät jää myöskään sähköpostikirjeenvaihtoon tai kaavakävelyjen järjestämiseen, vaan lähimetsien puolesta osoitetaan aktiivisesti myös mieltä, minkä oikeuden perustuslain 12 ja 13 §:t sananvapaus ja kokoontumisvapaus turvaavat. Tämä on toivottavaa ja rohkaistavaa, ja kaupungin pitää julkisen vallan edustajana pyrkiä turvaamaan jokaiselle mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon jo perustuslain 20 §:n perusteella. Korkeimman oikeuden käytännössä on lisäksi erikseen linjattu, ettei laillisten metsänhakkuiden vastustaminen ja tämän vastustuksen julki tuominen paikan päällä ole sinänsä oikeudetonta vaan päinvastoin oikeusjärjestyksen suojaamaa toimintaa, kokonaan riippumatta siitä, kuinka häiritseväksi hakkuiden suorittajat ja suorittajat tällaisen vastustamisen itse kokevat.

Myös silloin, kun kuntalaiset osoittavat mieltä kansalaistottelemattomuudeksi laskettavin metodein, julkisen vallan on suhtauduttava tähän ymmärtäväisesti. Näin määrää laki, ja lainsäätäjä: rikoslain yleisten oppien uudistuksen yhteydessä (HE 44/2002 vp s. 188) hallituksen esityksen perusteluissa linjattiin, että jopa rikoksina rangaistaviksi säädettyjä tekoja on arvioitava lievemmin, jos teko on tehty epäitsekäistä motiiveista ja muita yhteiskunnan jäseniä hyödyttämään pyrkien. Rikoksen tunnusmerkistön täyttävä toiminta on siis lievemmin rangaistavaa, jos teko on tehty tarkoituksella edistää yhteisön arvokkaina pitämiä päämääriä ja yksilöiden hyvinvointia. Esimerkiksi säälistä, myötätunnosta tai auttamishalusta tehtyihin tekoihin liitetään myös positiivisia moraalisia arvosteluja. Teko on paitsi ymmärrettävä, myös tiettyyn pisteeseen saakka hyväksyttävä. Lievempi rangaistus on eräänlainen tunnustus sosiaalisesti hyväksytyille päämäärille ja yleishyödyllisille motiiveille (s.181). Ainoana esimerkkinä tästä mainitaan nimenomaan luonnon ja ympäristöarvojen puolustaminen sekä niin sanotut kansalaistottelemattomuusliikkeet, joihin osallistuvat henkilöt saattavat kulttuuri- ja ympäristöarvoja puolustaessaan syyllistyä vahingontekoina tai eriasteisina virkamiehen vastustamisrikoksina arvosteltavaan menettelyyn. Lainsäätäjä on siis ottanut nimenomaisen ymmärtäväisen kannan ympäristöaktiivisiin jo yli 20 vuotta sitten myös rikosten yhteydessä.

Emme näin ollen voi käsitellä lähimetsiin kohdistuvaa aktivismia puhtaana rikos- ja vahingonkorvauskysymyksenä edes juridisesta näkökulmasta, saati sitten yleisemmästä moraalisesta näkökulmasta. Helsingin tulisi luopua nykyisestä toimintamallista, jonka mukaan kaupunki pyrkii tällaisen lievennetyn arvioinnin rikoksen asianomistajana saamaan vahinkonsa korvattua täysimääräisesti, sikäli kun syntyneet vahingot eivät ole kohtuuttomia. Ainakaan vahingonkorvausvaatimuksilla ei pidä yrittää pelotella

la ihmisiä olemaan osoittamatta mieltään, mitä nykyinen toimintatapa vaikuttaa edustavan.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että

Helsingin kaupungin tulisi suhtautua perusoikeusmyönteisemmin kuntalaisten luontoaktivismiin myös silloin, kun kyse on väkivallattomasta kansalaistottelemattomuudesta, ja luopua kohtuullisten vahinkojensa korvauskanteiden ajamisesta.

Helsingissä 13.11.2024

Kolehmainen Laura

Varajäsen

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä

(1 + 21 allekirjoitusta)

Valkama Meri

Miettinen Nina

Kivelä Mai

Alametsä Alviina

Korkkula Vesa

Nuorteva Johanna

Haglund Mia

Pasanen Amanda

Vuorjoki Anna

Honkasalo Veronika

Muttilainen Sami

Hagman Sandra

Arhinmäki Paavo

Kauppila Elina

Hiltunen Titta

Willamo Feniks

Kaajakari Antti

Nevanlinna Tuomas

Wallgren Thomas

Majok Ajak

Malin Petra